

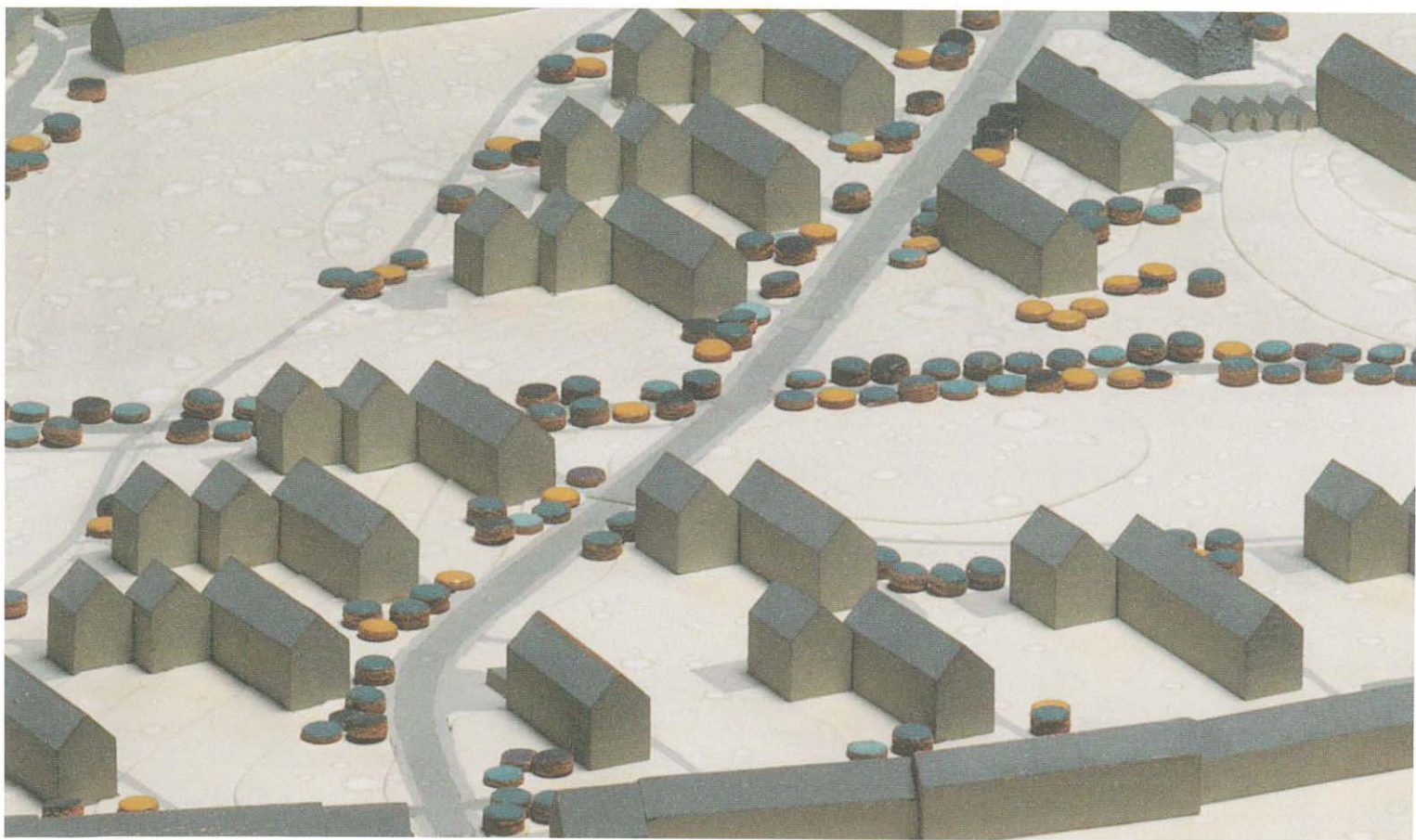


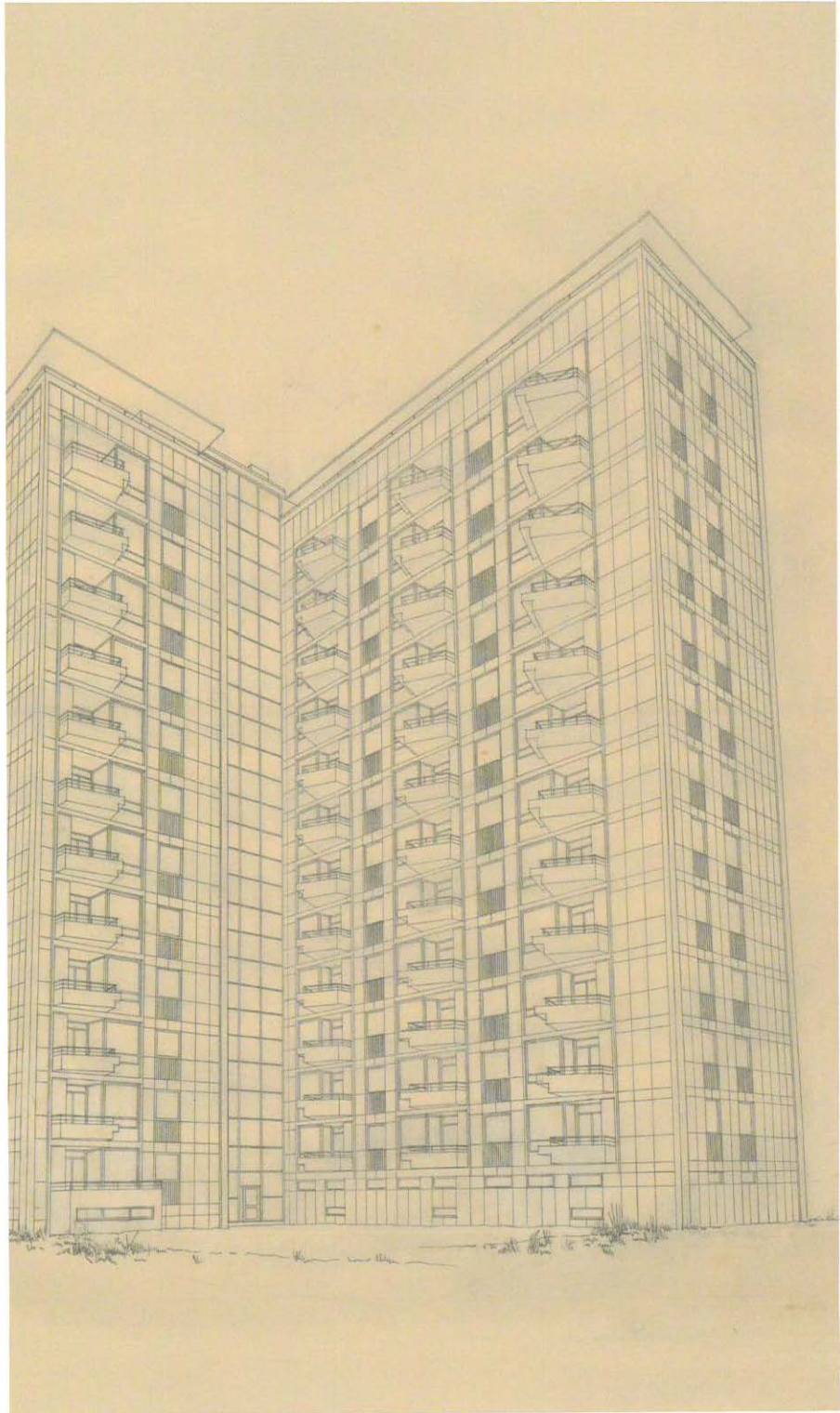
Dansk arkitektur 1945–1975
i modeller, tegninger og fotos

Sådan levede vi

The Way We Lived
Danish architecture 1945–1975
in models, drawings and photos

Udstillingskatalog med 12 postkort
Exhibition catalogue with 12 postcards

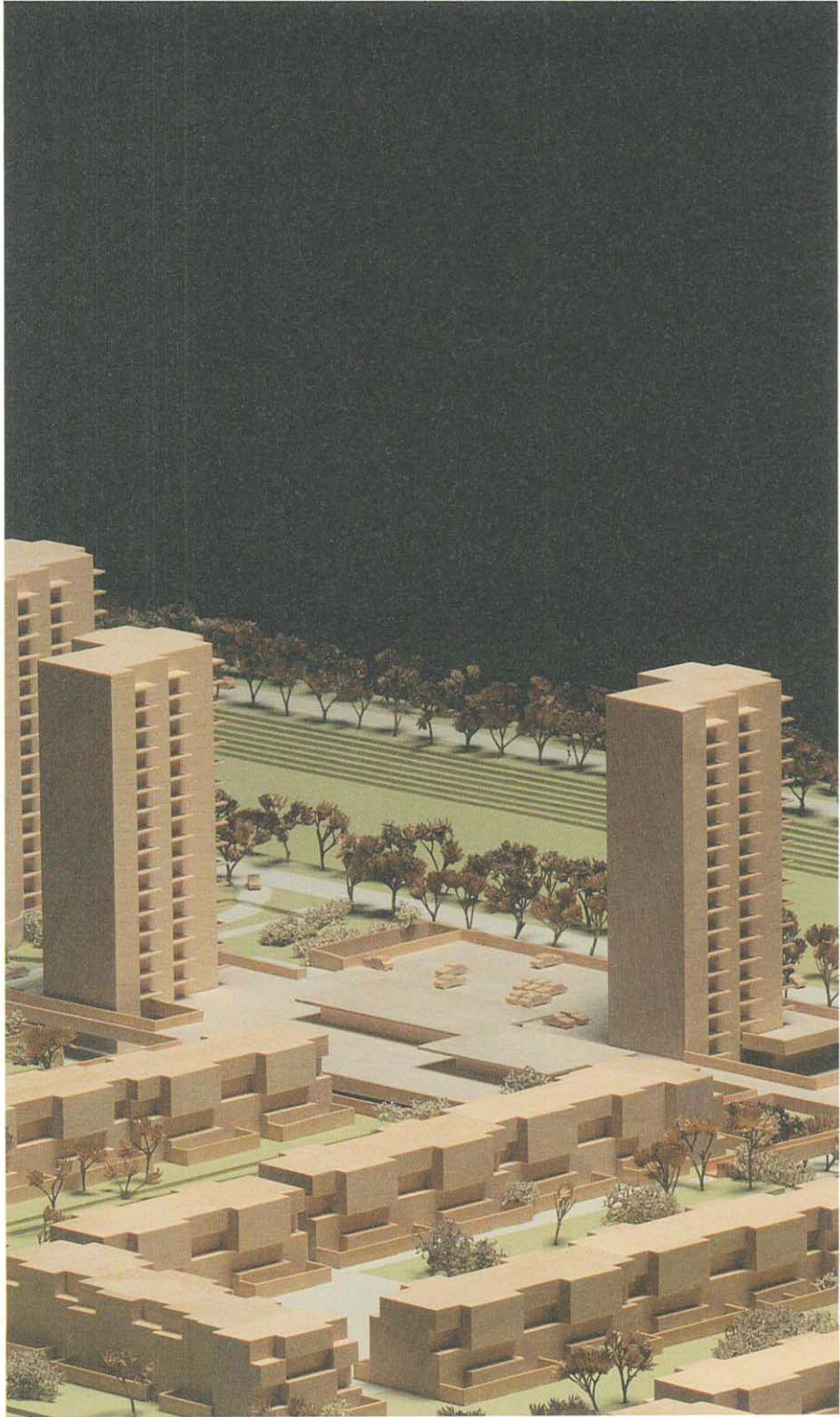




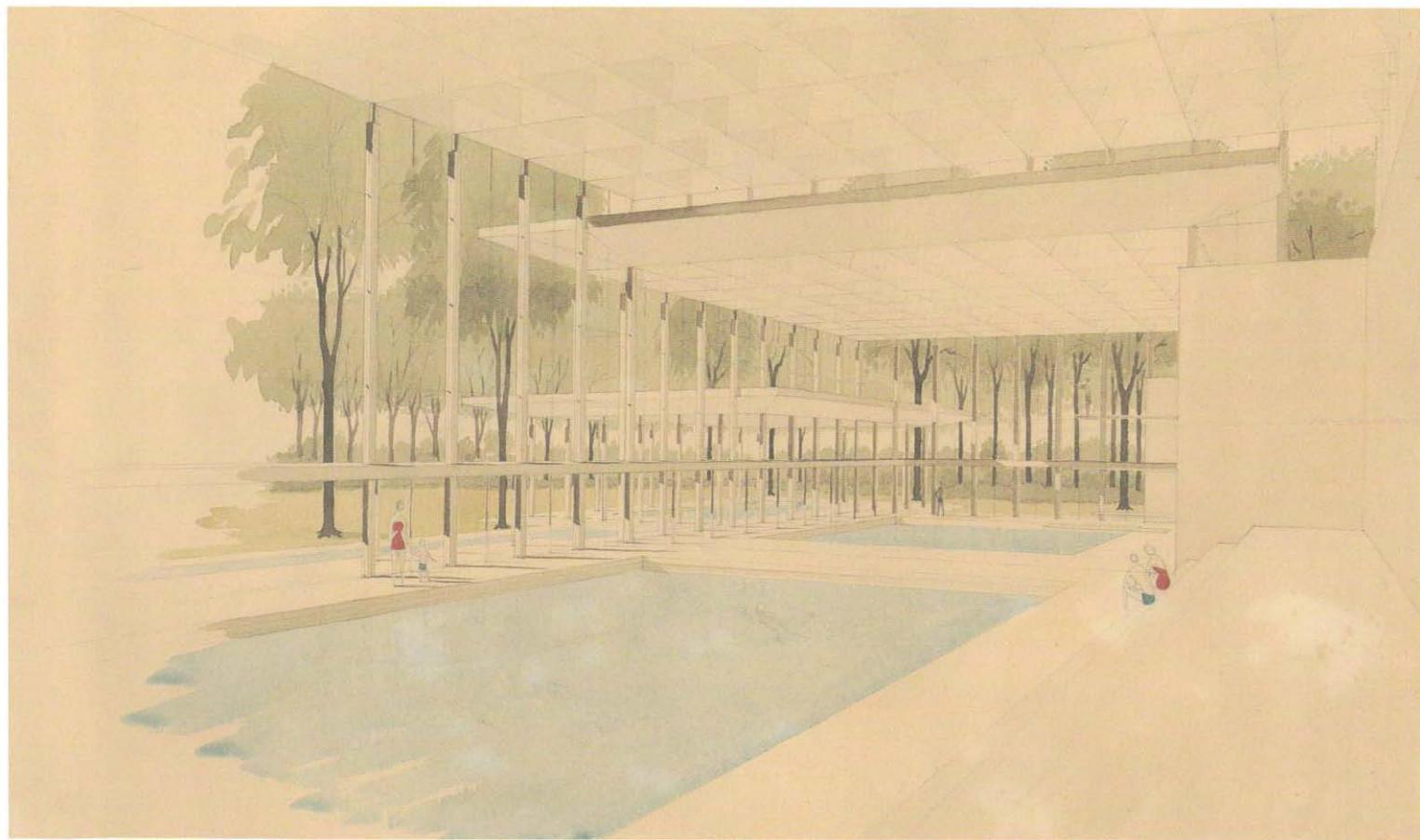




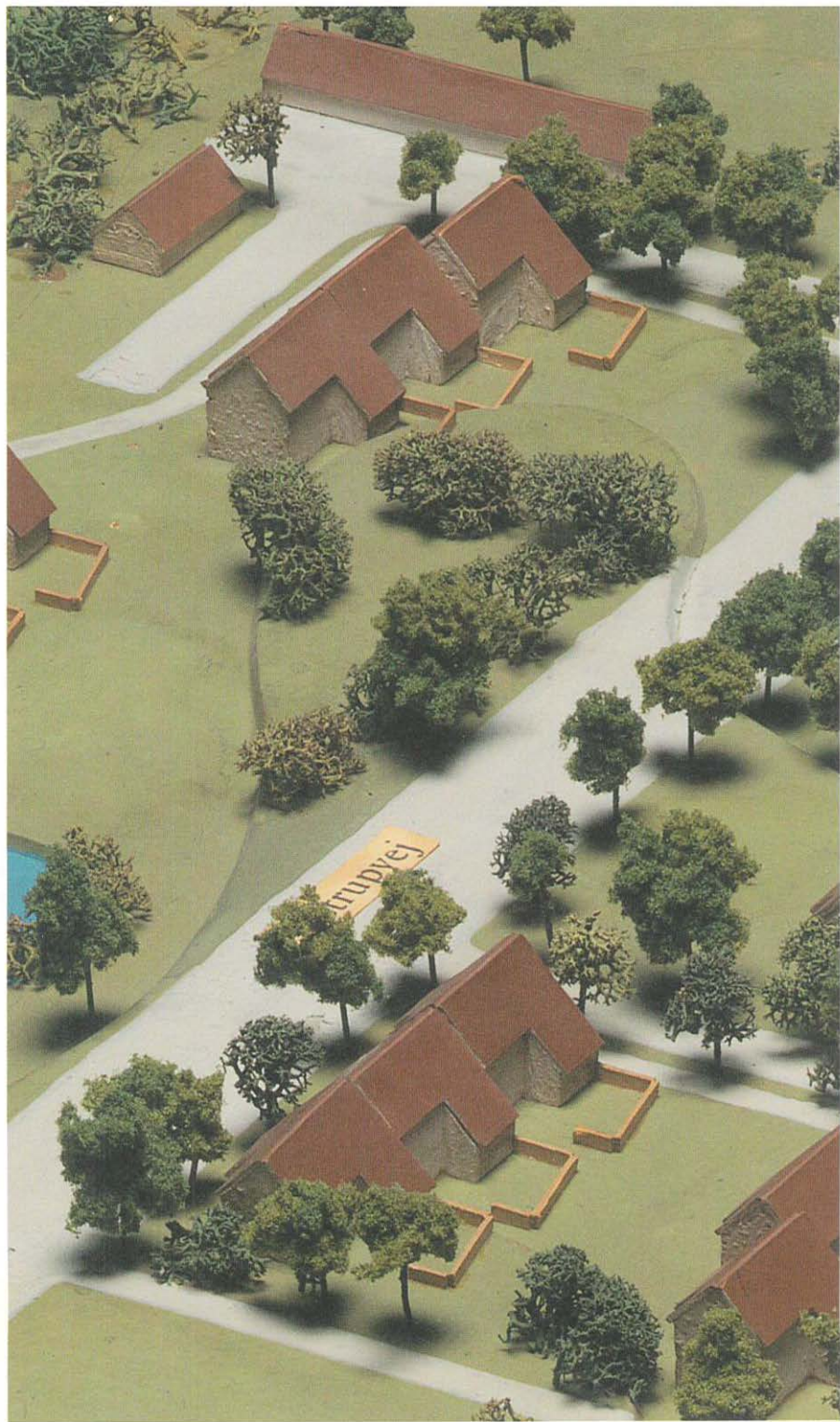


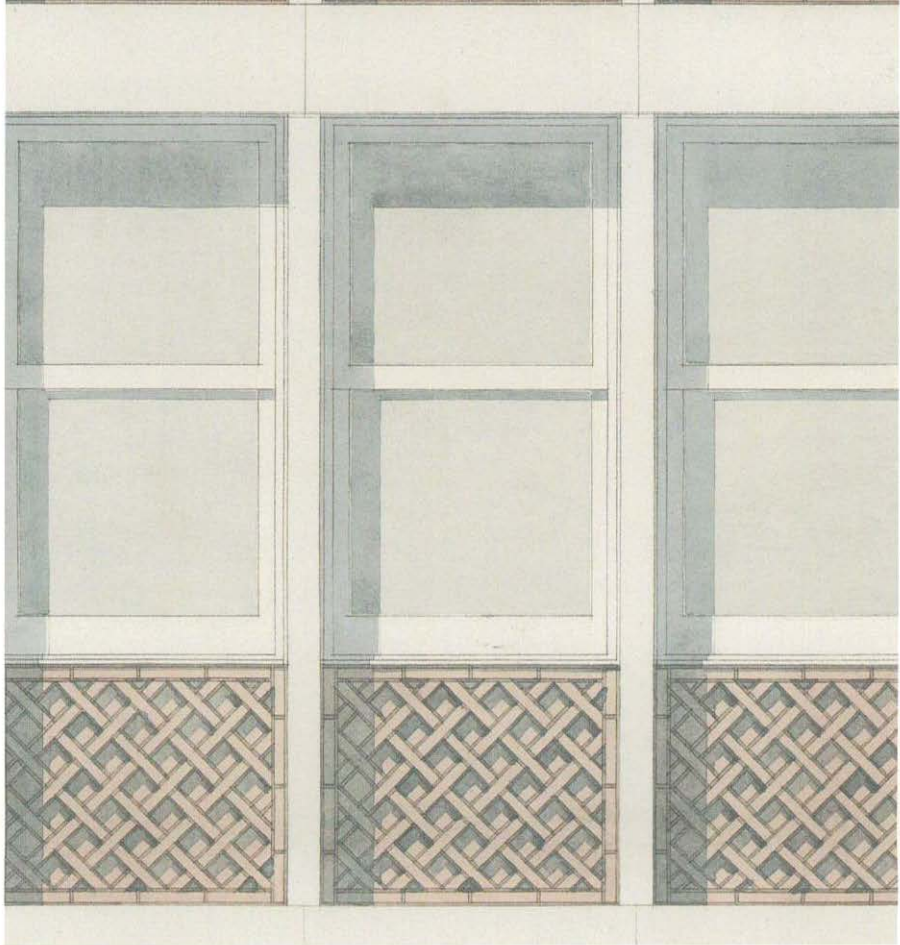
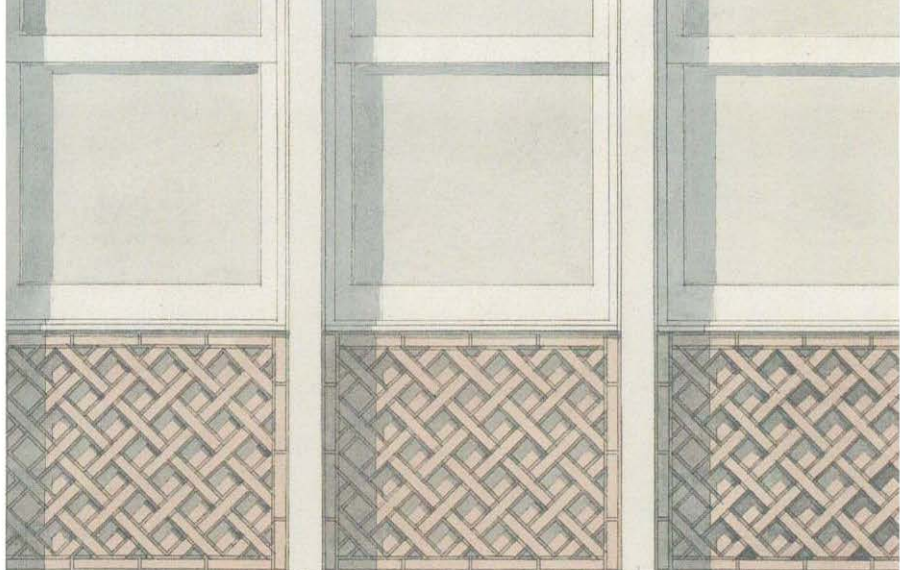














Dansk arkitektur 1945–1975
i modeller, tegninger og fotos

Sådan levede vi

The Way We Lived
Danish architecture 1945–1975
in models, drawings and photos

Introduktion

Den danske velfærdsmodel er de seneste år ivrigt blevet debatteret. Midt i de politiske diskussioner og reformer er det værd at vende blikket mod 1950'erne og 60'erne, dengang velfærdsstaten var ny og tog form, for at få en bedre forståelse for, hvorfor Danmark ser ud som det gør i dag.

Efter 2. Verdenskrig oplevede Danmark mangel på en lang række basale goder: boliger, energi, valuta og råvarer til industrien. I modsætning til mange andre lande var Danmark dog sluppet igennem krigen uden store ødelæggelser, hvilket betød, at infrastruktur og produktionsanlæg stort set var intakte. I løbet af 1950'erne fik den danske økonomi det langsomt bedre og bedre, godt hjulpet på vej af Marshall-hjælpen. Man begyndte at kunne gøre noget ved de slidte bykerner med beskidd industri og overfyldte, små lejligheder. Drømmen om et samfund, hvor alle havde lige adgang til de samme sociale goder, til sunde boliger og fritidsanlæg, kunne realiseres.

I den fysiske opbygning af velfærdssamfundet spillede arkitekterne en væsentlig rolle. De påtog sig et socialt ansvar og bidrog til udformningen af de politiske visioner i form af f.eks. almene bebyggelser. De skabte fritidsanlæg, såsom sportshaller, biblioteker og ferieboliger, der gav alle mulighed for at deltage i fritidslivet. De gav form til skoler, der understøttede tidens pædagogiske idealer, og til kontor- og produktionsbygninger, der kom til at sætte rammerne for det moderne arbejdsliv. Arkitekterne tog udgangspunkt i det enkelte individs behov, og mennesket kom i centrum.

I løbet af 1960'erne blev de gode arkitektoniske intentioner dog overhalet af virkeligheden i form af krav om industrialisering af byggeriet, en hidtil uset befolkningsvækst og et stigende forbrug. I 1973 ramte oliekrisen Danmark, og især i byggebranchen blev man opmærksom på en række forhold, der ikke havde været prioriteret i forhold til almindelige mennesker: individualitet i boligbebyggelserne, æstetisk kvalitet og rummene mellem bygningerne. Det blev et vendepunkt, som udløste en ny form for arkitektur.

Udstillingen fortæller historien om de fysiske rammer, danskernes liv udfoldede sig i, i årene mellem 1945 og 1975. Der er stadig meget tankegods, vi kan lære af i dag. Spørgsmålet er, om vi kan bygge videre på de idealer og værdier, man havde dengang? Og hvilken rolle skal og kan arkitekten og arkitekturen spille i det moderne samfund i det 21. århundrede?

Med udgangspunkt i arkitekturmodeller, suppleret med tegninger, akvareller og fotografier, viser udstillingen nogle af de bedste byggerier fra perioden. Flere af tidens kendteste bygninger mangler, men udgangspunktet har været at fortælle historien om dansk arkitektur fra 1945–1975 gennem et repræsentativt udsnit af Danmarks Kunstbiblioteks helt unikke Samling af Arkitekturtegninger. Modellerne er normalt ikke tilgængelige for publikum, og langt de fleste har aldrig været udstillet før.

Introduction

The Danish welfare model has been the subject of heated debate in recent years. In the midst of political discussions and reforms, it might be useful to take a look at the 1950s and 1960s when the welfare state was taking shape, to gain a better understanding of why Denmark is the way it is today.

After the Second World War, Denmark struggled with the lack of a wide range of basic resources: homes, energy, currency and raw materials for industry. Unlike many other countries, however, Denmark had come through the war relatively unscathed, and its infrastructure and production facilities were therefore intact. During the 1950s, the Danish economy gradually improved, thanks in part to the Marshall plan. Now there was money for doing something about the worn-down inner city districts with their dirty factories and small, overcrowded tenements. The dream of a society in which everyone had access to the same social benefits, along with healthy homes and recreational facilities, was suddenly within reach.

Architects played a major part in the physical construction of the Danish welfare society. They acknowledged their social responsibility and contributed to carrying out contemporary political visions in the shape of e.g. social housing. They created recreational facilities such as gymnasiums, libraries and holiday homes to enable everyone to participate in leisure activities. They designed schools to fit current educational ideals and office and production buildings to serve as settings for modern work life. Architects focused on the needs of the individual, and architecture was democratised.

During the 1960s, however, reality caught up with all the good architectural intentions as calls for industrialised construction rose along with the unprecedented population growth and increasing consumption. In 1973, the oil crisis struck Denmark, and the construction sector in particular became aware of a number of factors hitherto neglected in building projects for ordinary people: individuality in building complexes, aesthetic qualities and the spaces between buildings. This was a turning point resulting in a new kind of architecture.

This exhibition tells the story of the physical settings of Danish life in the years from 1945 to 1975, an inspiring period even today. The question is whether we can build upon the ideals and values from back then? And if so, what is the role of the architect and of architecture itself in the world of the 21st century?

Based on architectural models supplemented by drawings, watercolours and photographs, the exhibition introduces some of the best works of the period. Several of the most well-known buildings from that time are missing, but the point of the exhibition is to tell the story of Danish architecture from 1945 to 1975 through a representative selection of works from the unique and newly restored Samlingen af Arkitekturtegninger (The Collection of Architectural Drawings) belonging to The Danish National Art Library (Danmarks Kunstbibliotek). The models displayed are not generally accessible to the public, and the majority of them has never been on display before.

Bolig

Boligmanglen var enorm i årene efter 2. Verdenskrig, og for at imødekomme efterspørgslen blev der iværksat mange initiativer, der skulle forny boligbyggeriet. Bebyggelsesplaner og hustyper blev mere varieret, f.eks. blev de populære blok- og stokbebyggelser fra 1930'erne afløst af parkbebyggelser, der i højere grad end før var tilpasset landskabet. Danmark, med København som foregangsby, fik nu også sine første højhusbebyggelser: Bellahøjhusene, men det lavere etagebyggeri og de arkitekttegnede enfamiliehuse var trods alt stadig de mest udbredte.

Arkitektonisk var boligbebyggelserne fra slutningen af 1940'erne og frem en blanding af tradition og fornyelse, både i materialer, form og funktion. Stilmæssigt var perioden præget af den internationale modernisme, tilpasset de danske klimaforhold og materialer. Murstensbyggeriet var kendetegnet af enkelhed, funktionalitet og fine håndværksdetaljer som mønstre i murværket.

Kravet om store mængder nye boliger medførte imidlertid en standardisering af byggeriet, som for alvor slog igennem i midten af 1960'erne. Også arbejdsgangene på byggepladserne skulle være mere effektive – ellers var det ikke muligt at nå målet med opførelsen af de mange tusinder nye boliger. Fornylelsen i byggeriet satte dog sine spor i arkitekturen. Det lykkedes at bygge de manglende boliger til en fornuftig pris, men i flere tilfælde havde det den konsekvens, at arkitekter og bygherrer gik på kompromis med både den arkitektoniske og byggetekniske kvalitet. Betonbyggeriet var billigt, men blev ofte brugt i meget store og ensartede bebyggelser, hvor individet blev overset. Det har efterfølgende bevirket, at meget byggeri fra perioden har fået et dårligt ry, men det har ikke kun været på grund af arkitekturen, andre problemstillinger, som f.eks. sociale udfordringer, har ligeledes haft en betydning.

I begyndelsen af 1970'erne ændrede boligbyggeriet sig endnu engang. Arkitekterne stræbte efter at skabe små overskuelige bebyggelser, hvor foranderlighed, variation og sammensathed var de foretrukne idealer.

Home

Housing shortages were extreme in the years following the Second World War. To meet demand, numerous initiatives were launched to reinvent residential construction. Housing plans and housing types grew more varied. For instance, the popular low-rise housing estates of the 1930s were replaced by parkland estates whose buildings were far better integrated into the surrounding landscape. Denmark, with Copenhagen taking the lead, now got its first high-rise estates – the Bellahøj tower blocks – but low-rise complexes and architect-designed single-family houses remained the norm.

Architecturally, the housing estates built from the 1940s forward were a mix of tradition and innovation with regard to materials as well as to design and function. Stylistically, the period was heavily influenced by international modernism adapted to Danish climate conditions and materials. Brick buildings were characterised by simplicity, functionality and subtle details like patterns in the brickwork.

The huge demand for new housing led to a standardisation of construction, which caught on in earnest in the mid-1960s. Work practices on construction sites also became more efficient – otherwise it would not have been possible to reach the goal of constructing so many thousands of new homes.

However, the transformation of the construction sector also left its mark on architecture. The required housing was built at a reasonable price, but in several cases, architects and developers had to compromise on architectural as well as constructional quality. Concrete construction was cheap but often used for very large and uniform complexes ignoring the needs of the individual. This has since then given many buildings from this period a bad reputation, though not only because of their architectural design. Other problems, including social issues, have played a role as well.

In the early 1970s, housing construction changed yet again. Architects now sought to create smaller-scale building complexes where diversity, variability and compositeness were among the ideals.

Bredalsparken

Bredalsparken i Hvidovre bliver anset for at være et hovedværk inden for dansk boligbyggeri. Det var arkitekten Svend Eske Kristensens vision at skabe gode boliger til arbejderne, som ramme om det gode liv. Alle havde krav på velfungerende lejligheder i en god størrelse med grønne arealer til leg og ophold.

Modellen af Bredalsparken viser helhedsplanen, der omfatter en række treetages boligblokke, enetages gårdhavehuse og et butikstov, anlagt i grønne parkomgivelser med veje og stier flettet sammen til en helhed.

Bebyggelsen består af 1359 lejligheder opført som forholdsvis korte boligblokke placeret i en række stokke orienteret efter solen. Bredalsparken bygger videre på tidligere perioders stokbebyggelser, som f.eks. Bispeparken i København fra 1941, men Eske Kristensen ville både skabe bedre lysforhold i lejlighederne og et mere sammenhængende boligområde. Ved at gøre stokkene kortere blev det nemmere at placere forskudt i forhold til hinanden, så de enkelte lejligheder fik bedre lysindfald, og de kom til at virke som en naturlig del af landskabet.

Bredalsparken er opført i gule mursten med præfabricerede altaner i beton. Arkitekturen er enkel og knap, men blokkernes markante gavle, altanerne og sammenblandingen af materialer er med til at give bebyggelsen et karakteristisk udtryk.

The Bredalsparken housing estate in Hvidovre is considered a seminal work in Danish housing architecture. The architect responsible, Svend Eske Kristensen, had a vision of creating good workers' housing. Everyone had a right to a well-designed flat of a reasonable size with access to green spaces for play and recreation.

The model of the Bredalsparken shows the overall plan encompassing a row of three-storey blocks of flats, single-storey courtyard houses and a shopping square, all situated in a green parkland setting and interconnected by roads and footpaths.

The housing estate consists of 1,359 flats in relatively short consecutive blocks oriented east-west. The Bredalsparken builds on the principles of earlier low-rise estates such as the Bispeparken in Copenhagen from 1941, but Eske Kristensen wanted to ensure better light conditions in the flats and a more interconnected complex. Since these blocks of flats were shorter, it was easier to stagger them to ensure that each individual flat had better light and simultaneously make the buildings a natural part of the landscape.

The Bredalsparken buildings are constructed of yellow brick and have prefabricated concrete balconies. The architecture is simple and sparse, but the distinctive gables of the blocks, the balconies and the mix of materials all help to give the estate its distinctive appearance.



Brøndby Strand

I 1947 blev Fingerplanen udviklet, som sikrede at hovedstadsområdet voksede ud i *finger* med S-togbanen i midten og grønne områder i kilerne. *Tommelfingeren* udgøres af Køge Bugt området, hvor Brøndby Strand stod færdig i 1974. Bebyggelsen har 2.800 lejligheder og er et godt eksempel på periodens almene bebyggelser med store funktionelle og lyse lejligheder.

Bebyggelsen er udtryk for visionen om lige adgang til gode forhold, uanset hvem man var, og hvor mange penge man tjente. Karakteristisk for tiden er den kørende og gående trafik holdt adskilt, hvormed der blev skabt sikrere rammer for cyklister og fodgængere. Arkitekterne prioriterede variation i bebyggelsen, både for at bryde områdets langstrakte karakter og undgå en monoton bebyggelse. Det kommer til udtryk i fire kvarterer, hver med rækkehuse, etageblokke i fire etager og højhuse, der har en god udsigt over bugten.

De karakteristiske facadespring skabte diversitet i gadebilledet, men bevirkede også gode lysindfald, uanset om man boede i stuen eller øverste etage. De enkelte boligblokke er opbygget i fleksible betonmoduler, der var nemme at skifte ud, udvide og billige at producere. Betonen var tidens førende materiale og kunne fungere som neutral baggrund til en hverdag med spraglede parasoller og gardiner, men man har senere måttet erkende, at beton nemt bliver kedeligt og ensformigt.

In 1947, the so-called Finger Plan was developed to ensure that the city area expanded as *fingers* along S-train lines and with green spaces in the interstices. The *thumb* is the area along the Køge Bay where the Brøndby Strand estate was completed in 1974. It features 2,800 flats and is an excellent example of the social housing projects of the period with its large, functional and light flats.

The estate reflects the vision of equal access to good living conditions regardless of social status or income. Characteristically for the time, vehicular and pedestrian traffic were kept separate, creating a safer environment for cyclists and pedestrians. The architects sought variation in the buildings of the estate to break up the elongated character of the area as well as to avoid a monotonous complex of buildings. This is reflected in four distinct quadrants, each containing terraced houses, four-storey blocks of flats and high-rises with a great view over the bay.

The distinctive façades gave diversity to the buildings but also ensured good light conditions for everyone. Each block of flats is built from flexible concrete modules that are easy to replace and extend and cheap to produce. Concrete was the material of choice at the time and was intended as a neutral backdrop to everyday lives full of brightly coloured parasols and curtains. Since then, however, it has become evident that concrete easily gets dull and monotonous.



Arbejde

Danmark oplevede mellem 1950 og begyndelsen af 1970'erne en hidtil uset økonomisk fremgang. Efterkrigstiden var præget af boligmangel og knaphed på forbrugsgoder, men takket være Marshall-hjælpen og bedre internationale handelsmuligheder kom der i løbet af 1950'erne gang i hjulene igen. I 1960'erne blev Danmark forvandlet, og kimen til nutidens velfærdssamfund blev lagt.

Inden krigen havde landbruget været den dominerende sektor, men i efterkrigstiden var langt de fleste danskere beskæftiget i industrien, som derved kunne imødekomme det støt stigende behov for forbrugsgoder. Den store økonomiske vækst udløste samfundsmæssige forandringer. I København flyttede industrien væk fra Indre By, fordi der ikke var plads til de nye og meget store fabrikker. Efterhånden flyttede befolkningen med, de ville væk fra de slidte bykerner, først ud i de moderne etagebebyggelser i forstæderne, senere til de nye parcelhuskvarterer.

I industrien blev den traditionelle murstensbygning med det karakteristiske shedtag erstattet af flade og langstrakte bygninger, der afspejlede den nye lineære arbejdsproces ved samlebåndet. Ovenlysvinduer var typisk den eneste naturlige lyskilde. De gav et jævnt lys, og fabriksarbejderne blev ikke længere distraheret af, hvad der foregik udenfor. Inden for kontorbyggeriet skete der ligeledes store ændringer, hvor der blev lagt vægt på fællesrum og gode lysforhold.

I 1960'erne ændrede det danske arbejdsmarked sig markant: Fagforbundene oplevede en enorm stigning i medlemsskaren og kæmpede en lang kamp for bedre arbejdsvilkår, som i begyndelsen af 1970'erne resulterede i fri om lørdagen, fire ugers ferie og en 40-timers arbejdsuge. I 1973 blev Danmark ramt af olie- og energikrisen, som blandt andet resulterede i stigende arbejdsløshed og en markant nedgang i byggebranchen.

Between 1950 and the early 1970s, Denmark experienced an unprecedented industrial and commercial boom. Housing shortage and a lack of consumer goods and resources characterised the post-war years, but thanks to the Marshall Plan and the increase in international trading opportunities, production picked up again in the 1950s. In the 1960s, Denmark was transformed, and the germ of the present welfare society was planted.

Before the war, agriculture had been the country's dominant sector, but in the years that followed the vast majority of Danes worked in industry to meet the steadily rising demand for consumer goods. This rapid economic growth in its turn triggered social changes. In Copenhagen, industry moved out of the inner city because there was no room for the very large modern factories. Gradually, people followed to escape the worn-down city districts, first into the modern flats of the suburbs and later into single-family homes.

As to industrial architecture, the traditional brick building with its characteristic shed roof was replaced by flat, elongated structures reflecting the new, linear work processes of the assembly line. Skylights were typically the only natural light sources. They provided even lighting, and the factory workers were no longer distracted by what was going on outside. Office buildings also underwent great changes acquiring communal spaces and better lighting.

In the 1960s, the Danish labour market changed significantly: Trade unions saw a huge increase in memberships and fought a long battle for better working conditions, which in the early 1970s led to Saturdays off, four weeks of annual holiday leave and a 40-hour workweek. In 1973, Denmark was struck by the oil and energy crisis resulting in rising unemployment and a sharp decline in the construction industry.

Toms Fabrikker The Toms Chocolate Factory

Toms Fabrikker var et af samtidens mest moderne industrianlæg, og den funktionelle opbygning var udtryk for efterkrigstidens standardiserede produktionsproces, inspireret af udviklingen i USA. Råvarer kom ind i den ene side af bygningen for at komme ud som færdigt produkt i den anden side, hvorefter de blev fyldt på lastbiler direkte fra bygningen.

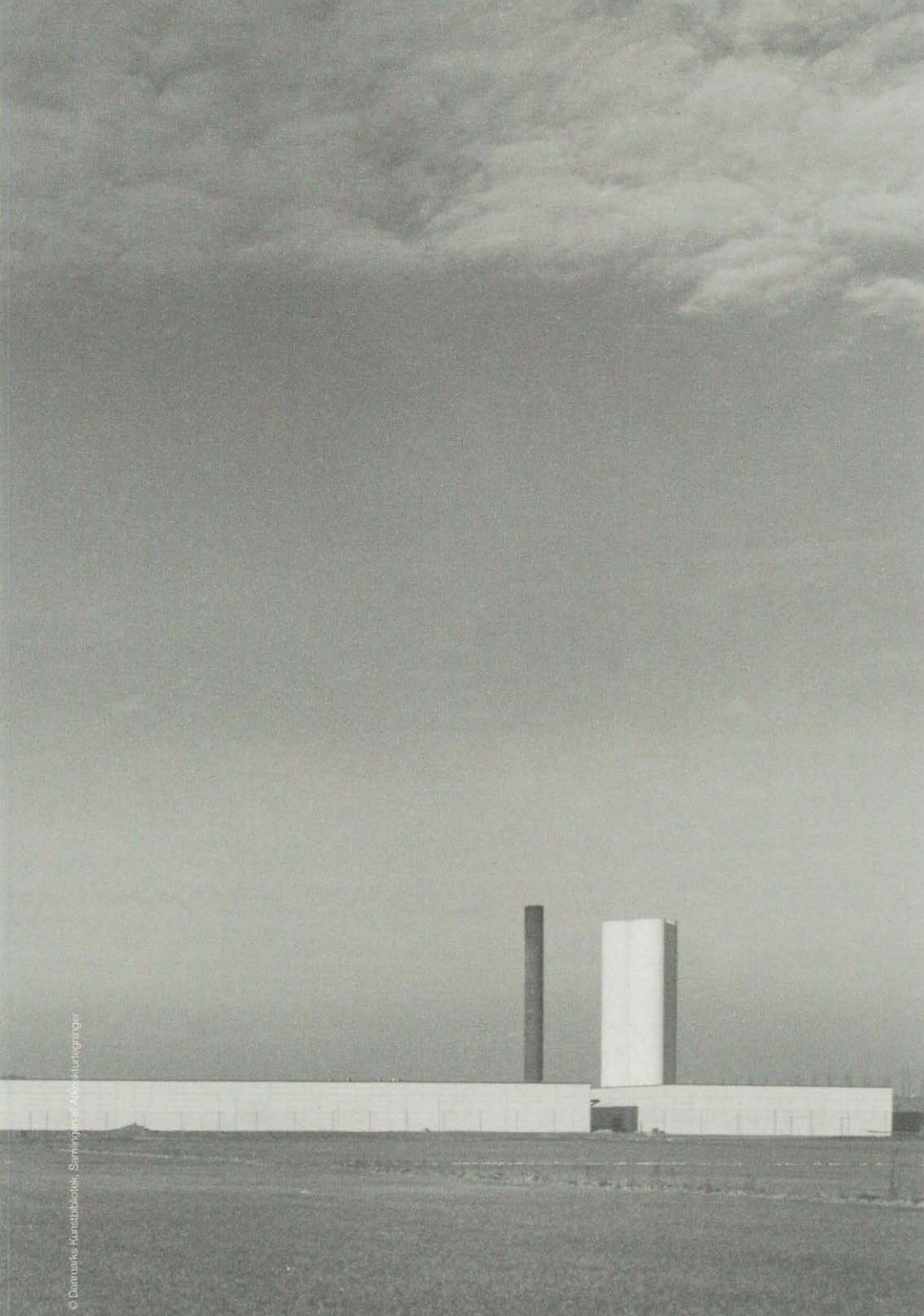
Fabrikkerne fremtrådte rationelt og moderne. Arne Jacobsen valgte at beklæde fabrikshallen med hvide keramiske fliser, hvilket fik fabrikken til at fremstå hygiejnisk og, i skarp modsætning til den gamle industri i bykerne, hypermoderne. Fabrikkenes horisontale træk dannede en flot kontrast til de opretstående elementer, såsom siloer og administrationsbygningen. Døre og portåbninger var de eneste elementer, der brød de lange facader.

Allerede ved opførelsen tænkte Jacobsen ekspansionsmuligheder ind ved at bruge færdigstøbte elementer, der var lette at (de)montere og bygge videre på. Formsproget fremstod fremstod modernt og neutralt, og ved senere udvidelser har andre arkitekter kunnet lægge sig op ad Jacobsens oprindelige anlæg, hvorfor Toms Fabrikker i store træk har bevaret sit originale udtryk.

The Toms chocolate factory was among the most modern industrial facilities of its time, and its functional design is expressive of the post-war standardised production process inspired by the development in the USA. Raw materials entered one side of the building, and finished goods came out the other and were loaded directly onto lorries.

The factory was rational and modern in appearance, Arne Jacobsen decided to clad the building in white ceramic tiles making it look hygienic and, in stark contrast to the old factory buildings of the inner cities, hypermodern. The horizontal traits of the building formed a nice contrast to the upright elements such as the silos and the administrative building. Doors and gates were the only elements disrupting the long façades.

Even at the time of construction, Jacobsen considered future extension possibilities by using precast elements that were easy to (dis-)assemble and extend. The design was modern and neutral, and at subsequent extensions, the architects assigned have been able to adhere to Jacobsen's idea, which is why the Toms factory has largely retained its original appearance.



Skole

Perioden efter 2. Verdenskrig blev rig på byggeri af skoler og institutioner. Skoleloven af 1937 var en forudsætning herfor. Den havde pålagt kommunerne at opføre nye skoler inden for de næste ti år, men besættelsen havde udskudt implementeringen. Skolen som kaserne var en saga blot. Nu skulle lærdommen for alvor demokratiseres. En tidlig skole blev Grådybskolen i Esbjerg (efter konkurrence), opført 1949–54 af arkitekterne Peer Hougaard Nielsen & C.J. Nørgaard Pedersen. Der blev tale om et enetages anlæg med tre gårde med særskilt samlingssal, to gymnastiksale, observatorium m.m. Naturlighed og naturnærhed gav indlæringen dens menneskelige præg.

Arne Jacobsen kom især til at sætte standarder for skoler, dels med landsbyskolen i Hårby på Fyn fra 1950, dels med Munkegårdsskolen i Vangede ved København, der projekteredes fra 1948 og opførtes 1954–55. Den lave pavillonskole, hvor pavilloner lukker sig om små gårde, blev et mantra i 1950'erne.

I 1960'erne antog skolerne en mere formalistisk tone og i visse tilfælde ligefrem puritansk. I en søgen efter de mest optimale forhold for et læringsmiljø udviklede arkitekturen sig mere og mere i en funktionel saglig retning. Det var ikke længere intimiteten, der var i højsædet. Ligesom det skete i boligbyggeriet, kom standardiseringen i midten af 1960'erne til at sætte sit præg på de mange nye skoler, der skulle bygges: Det skulle være billigt og med en høj udnyttelsesgrad. Mange skoler voksede sig ud over menneskelige mål, hvor der ikke var plads til børnenes individualitet.

Den flade struktur i arkitekturen udtrykte et ønske om at ophæve hierarkiet. Den havde dog den ulempe, at skolerne var meget pladskrævende og måtte bygges i udkanten af byerne, ikke mindst uden for hovedstadsområdet. Skolerne lå som monumenter i det åbne landskab, og mange børn kunne ikke gå eller cykle i skole, men skulle nu transporteres i bus eller bil.

School

The decades following the Second World War saw the construction of a multitude of schools and day care centres. The Danish School Act of 1937 was a prerequisite, since it required the local authorities to build new schools within ten years, but the German occupation had delayed implementation. The school as a barracks was a thing of the past; learning was now to be democratized in earnest. One early such school was the Grådybskolen in Esbjerg (by competition) erected between 1949 and 1954 by the architects Peer Hougaard Nielsen & C.J. Nørgaard Pedersen. It was a one-storey facility with three courtyards and a separate assembly hall, two gymnasiums, an observatory etc. Naturalness and proximity to nature lent the learning process a human touch.

Arne Jacobsen in particular would set the standards for school design, partly with his village school in Hårby, Funen, from 1950, and partly with the Munkegårdsskolen in Vangede close to Copenhagen, which was projected in 1948 and built between 1954 and 1955. The low-slung pavilion school with pavilions encircling small courtyards became an architectural archetype in the 1950s.

In the 1960s, schools gained a more formalist, in some cases downright puritanical, appearance. Searching for the best possible setting for a learning environment, architecture took a still more functional and objective turn. Intimacy was no longer paramount. Just as was the case with residential buildings, the standardisation of the mid 1960s made its mark on the many new schools: They had to be cheap with high land utilization. Many schools grew so large that the children's needs no longer took centre stage.

The flat architectural structure expressed a desire to put an end to social hierarchy. This had one disadvantage, however, since schools inevitably took up much more space and had to be built on the outskirts of their towns. Schools now became monuments surrounded by open landscape, and many children were no longer able to walk or bike to school but had to be taken there by bus or car.

Skole / School

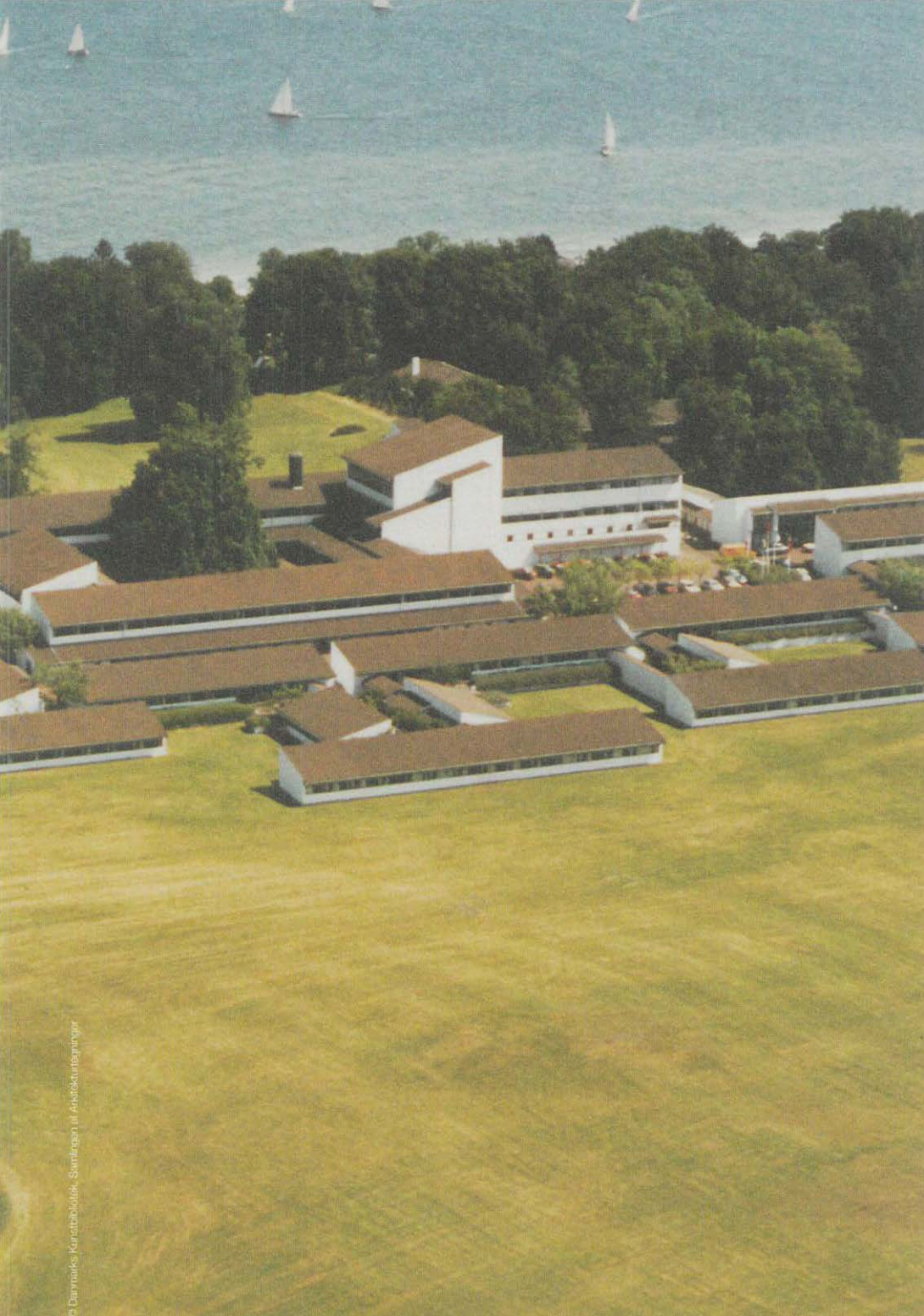
LO-skolen The LO School

In 1958 udskrev Arbejdernes Oplysningsforbund og De samvirkende Fagforbund (LO) en konkurrence om en højskole ved Højstrupgård uden for Helsingør. Vinder blev Jørn Utzon med et meget avanceret forslag til en skole med et højhus med elevværelser, hvortil sluttede sig et lavt skoleområde omkring en åben gård. Forslaget mindede om Operaen i Sydney, som netop i disse år var under opførelse. LO turde ikke gennemføre Utzons forslag, men et lille tiår senere blev 2. præmie-tagerne, Karen & Ebbe Clemmensen og Jarl Heger taget ind i varmen, og de fik lov til at bearbejde deres forslag til et nyt og spændende projekt.

Resultatet blev anderledes nænsomt mod den omgivende natur. Skolen fik en mere traditionel form med en række fløje med ensidige taghældninger og karakter af en sydlandsk bjergby. Midt i anlægget rejser den centrale hovedhal med indgangsparti sig og danner som middelalderlandsbyens kirke et højdepunkt over den lave skov af hvidmalede murstenslænger. Omkring hallen grupperer skolens mange undervisningslokaler sig. Med LO-skolen har arkitekterne skabt ideelle rammer om dansk højskoleliv. På trods af den udenlandske inspirationskilde er der tale om et solidt dansk byggeri med enkle, næsten primitive byggemåder, trykimprægnerede trækonstruktioner og røde tegltage.

In 1958, the Arbejdernes Oplysningsforbund (the Danish Workers' Educational Association) and the Danish Confederation of Trade Unions (LO) launched a competition for the design of a folk high school at Højstrupgård outside Elsinore. The winner was Jørn Utzon with his very sophisticated proposal consisting of a high-rise building of student rooms and a set of low-rise school buildings, surrounding an open courtyard. The proposal resembled the Sydney Opera House, which was under construction during those years. LO did not dare carry out Utzon's proposal, but almost a decade later the second prize winners, Karen & Ebbe Clemmensen and Jarl Heger, were invited to revise their original proposal for a new and exciting project.

The result had a far gentler appearance against the surrounding landscape. The school had a more traditional shape, a number of wings with single-pitched roofs and the feel of a Southern European mountain village. In the centre of the complex, the entrance of the main hall rises, like the church in a medieval village, above the profusion of low, whitewashed brick wings. Surrounding the hall are the many classrooms of the school. With the LO School, the architects have created the ideal setting for a Danish folk high school. In spite of the foreign source of inspiration, the school is a piece of solid Danish craftsmanship featuring simple, almost primitive construction techniques, impregnated wood structures and red tile roofs.



Fritid

Blandt de mest markante samfundsændringer efter 2. Verdenskrig var danskernes brug af deres tid. Tidligere havde man anvendt det meste af sit liv på arbejde, med lange arbejdsdage, én fridag om ugen og meget lidt ferie. Nu blev arbejdstiden sat ned: I slutningen af 1950'erne lå den overenskomstbestemte ugentlige arbejdstid på 45 timer, mens den var nede på 40 i 1973. På samme tid fik danskerne mere ferie; fra to uger med løn i 1939 til 3 uger i 1952 og 4 uger i 1972.

Med den store økonomiske fremgang i 1960'erne begyndte man for første gang at tale om et egentligt fritidsliv, som mere end blot tid til at rekreere sig, så man var klar til arbejdet. Fritiden blev nu oplevet som en egentid, hvor man kunne beskæftige sig med det, man havde lyst til. En række love, bl.a. Lov om fritidsundervisning fra 1969, var med til at stimulere befolkningens fritidsaktiviteter.

Udviklingen krævede andre fysiske rammer end de allerede eksisterede. Fra slutningen af 1960'erne blev der opført et hidtil uset antal nye fritidsanlæg, såsom idrætshaller og biblioteker. Fælles for anlæggene var, at de funktionelt og arkitektonisk levede op til tidens krav, men ligeledes var en manifestation af velfærdssamfundets værdier om lige adgang til gode fysiske forhold til alle.

På samme måde fik det øgede antal feriedage sat deres fysiske præg på Danmark. Dansk FolkeFeries organiserede selskabsrejser gav mange muligheden for at komme på ferie i eget land. Til formålet opførtes, ikke mindst langs den jyske vestkyst, et hav af feriecentre og individuelle sommerhuse, der voksede sig større og mere luksuriøse.

Leisure

Among the most significant changes to Danish society after the Second World War was the shift in the way the Danes employed their time. Hitherto, people had spent the majority of their lives working long hours with a single weekly day off and very little holiday time. Now their work hours were reduced: In the late 1950s, the collectively agreed weekly working time was at 45 hours, but by 1973 it was 40 hours. During the same period, Danes gained more holiday time, from two weeks in 1952 to four weeks in 1972.

Thanks to the economic boom of the 1960s, the Danes suddenly acquired an actual leisure life – something beyond mere time for recreation in order to be ready for work. Leisure now came to be regarded as individual time people could use freely to engage in their favourite activities. A number of regulations, including the 1969 Act on Leisure Time Education (Lov om fritidsundervisning), helped stimulate the leisure activities of the Danes.

This development required physical conditions different from the existing ones. Starting in the late 1960s, an unprecedented number of new recreational facilities were built, ranging from gymnasiums to libraries. What all these facilities shared was a functional and architectural compliance with current demands, but they were also a manifestation of the welfare society principle of equal access to good living conditions for everybody.

Likewise, the increase in holiday time made its physical mark on Denmark. The group tours organised by Dansk FolkeFerie, a cooperative travel agency founded by the Danish trade union movement, were an opportunity for many to go on holiday in their own country. For this purpose, an ever-increasing multitude of holiday centres and individual holiday homes were built, particularly along the western coast of Jutland.

Kildeskovshallen

The Kildeskovshallen Sports Centre

Kildeskovshallen i Gentofte er et godt eksempel på, hvordan politikerne i opbygningen af velfærdssamfundet satsede på at skabe gode fysiske rammer til rådighed for alle. Dertil kommer, at Kildeskovshallen er et af efterkrigstidens smukkeste og arkitektonisk mest markante danske idrætsanlæg. Hallen blev anlagt mellem 1966 og 1969 og er siden blevet udvidet i flere etaper, så det har kunnet opfylde idrætsudøvernes skiftende behov.

Kildeskovshallen ligger i en park mellem store, gamle træer i et let kuperet terræn. Komplekset består af fem kuber, der er udformet som selvstændige svømme- og sportshaller i forskellig størrelse og højde. En række lavere servicebygninger omgiver de primære sportsfaciliteter.

Bygningerne er opbygget af slanke stålkonstruktioner, der mimer de omkringliggende træer og skaber derved en enestående sammenhæng mellem ude og inde. Opløsningen af skellet mellem skoven og svømmebassiner understreges ligeledes af det mellemliggende glas i hallernes fulde højde. De slanke, næsten træagtige stålsøjler folder sig ud i en meget karakteristisk tagkonstruktion, så tagene opleves lette og næsten svævende over vandet. Kunstmaleren Henning Damgaard Sørensen har skabt mosaikbunden i det udendørs soppebassin.

The Kildeskovshallen Sports Centre is an excellent example of how the politicians responsible for building the welfare society aimed to create good physical environments accessible to all. Furthermore, the Kildeskovshallen is one of the most beautiful and architecturally striking Danish sports centres from the post-war period. The centre was built between 1966 and 1969 and has since then been extended several times to meet the changing needs of the people using it.

The Kildeskovshallen is situated in a park and surrounded by tall old trees on slightly hilly terrain. The complex consists of five cubes containing swimming pools and gymnasiums of varying sizes and heights. A number of lower service buildings surround the primary buildings.

The buildings are supported by slender steel constructions mimicking the surrounding trees and create a unique link between the inside and the outside. The dissolution of the boundary between the wood and the halls with their swimming pools is likewise emphasised by the full-height glass façades. The slender, almost tree-like steel columns unfold into very distinctive roof constructions, so seemingly light that they appear to float above the water of the pools. The artist Henning Damgaard Sørensen has created the mosaic floor of the outdoor paddling pool.



Udstillede projekter / Exhibited Projects

Bolig / Home

Bredalsparken / Svann Eske Kristensen / 1949–59 / Gurrevej 1–207 m.fl., Hvidovre
Brøndby Strand / Svend Høgsgro & Th. Dreyer / 1969–70 / Brøndby Nord Vej m.fl., Brøndby
Tinggården / Vandkunsten / 1971 / Tinggården 1–203, 2–192, Herfølge
Galgebakken / Jens Peter Storgård, Hanne Marcussen & Anne & Jørn Ørum Nielsen
/ 1972–74 / Galgebakken Øster 1–6 m.fl., Albertslund
Mølleåparken / Svann Eske Kristensen / 1961 / Mølleåparken, Brede
Romerhusene / Jørn Utzon / 1957–61 / Kingosvej m.fl., Helsingør
Hus til ingeniør C. A. Møller / Arne Jacobsen / 1950–51 / Strandvejen 504B, Vedbæk
Simonys hus / Arne Jacobsen / 1954 / Geelsvej 10, Holte
Hus til fabrikant Engelbrecht / Arne Jacobsen / 1954 / Vordingborg
Edwin Jensens hus / Arne Jacobsen / 1957–60 / Mosehøjvej 21A, Charlottenlund
Enfamiliehus for tømmerhandler Joh. Jensen / Hans Wilhardt / 1951 / Strandvejen 409, Gentofte
Emmelundshusene / Viggo Møller-Jensen & Mogens Black-Petersen / 1949
/ Ved Emmelunden 2–34, Ibstrupvej 44–66 & 55–69, Jægersborg
Halldor Gunnlögssons eget hus / Halldor Gunnlögsson / 1958 / Rungsted Strandvej 68, Rungsted Kyst
Voldparken / Kay Fisker / 1949–51 / Gadelandet 1–5 m.fl., Brønshøj
Sondergård Park / Hoff & Windinge / 1949–51 / Bagsværd Hovedgade 7–45 m.fl., Bagsværd
Bellahøjhusene / Tage Nielsen, Mogens Irming m.fl. / 1951–57 / Ved Bellahøj syd 13–25 m.fl., Brønshøj
Grenhusene / Svann Eske Kristensen / 1958 / Grenhusene 1–211, Hvidovre

Arbejde / Work

Toms Fabrikker / Arne Jacobsen / 1961 / Toms Allé 1, Ballerup
B & W hovedkvarter / Palle Suenson / 1957–62 / Torvegade 2, København
Statsanstalten for Livsforsikring / Frits Schlegel & Mogens Lassen / 1950–55
/ Hjørnet af Vester Sogade & Kampmannsgade, København
Kontorhus for A. Jespersen & Søn / Arne Jacobsen / 1952–55 / Nyropsgade 18, København
Tuborg adm. Bygning / Preben Hansen / 1961–64 / Strandvejen 50, København
F. L. Smidth Hovedkvarter / Palle Suenson / 1952–57 / Vigerslev Allé 77, Valby
Shellhuset / Vilhelm Lauritzen / 1950–51 / Kampmannsgade 2, København
Tårnby Rådhus / Halldor Gunnlögsson / 1959 & 1973 / Amager Landevej 76, Kastруп

Skole / School

LO-Skolen / Jarl Heger, Karen & Ebbe Clemmensen / 1967–69 / Gl. Hellebækvej 70, Helsingør
Statens Kostskole for Dove / Svann Eske Kristensen / 1969–72 / Kastelsvej 58, København
Præstemoseskolen / Hans Wilhardt / 1953 / M. Bechs Allé 122, Hvidovre
Munkegårdsskolen / Arne Jacobsen / 1948–57 / Vangedevej 178, Gentofte
Nyagerskole / Arne Jacobsen / 1959–64 / Ejbyvej 100 (Nyager Vænge 14), Rødovre
Solgaven / Jarl Heger, Karen & Ebbe Clemmensen / Ikke opført / Kalundborg
Børnehave & vuggestue / Arne Jacobsen / Ikke opført
Skive Seminarium (Skive Gymnasium) / Jarl Heger, Karen & Ebbe Clemmensen
/ 1957–59 / Egerisvej 180, Skive

Fritid / Leisure

Kildeskovshallen / Karen & Ebbe Clemmensen / 1966–69 / Adolfsvej 25, Gentofte
Royal SAS Hotel / Arne Jacobsen / 1955–60 / Hammerichsgade 1, København
Langeliniepavillonen / Karen & Ebbe Clemmensen / 1954 – ikke opført / København
Rødovre Hovedbibliotek / Arne Jacobsen / 1961–69 / Rødovre Parkvej 140, Rødovre
Sommerhus for Mogens Hjerl-Hansen / Mogens Lassen / 1966–68 / Julsø ved Silkeborg
Sommerhus for Jens-Otto Krag / Jarl Heger, Karen & Ebbe Clemmensen / 1969 – ikke opført / Fjerritslev
Kube-flex / Arne Jacobsen / 1969–70
Folkets Hus / Vilhelm Lauritzen / 1953–56 / Enghavevej 40 / København

© 2013

Udvikling & kuratering / Development & curating

Badeloch Vera Noldus, arkitekturhistoriker cand.mag., ph.d. / PhD in Architectural History

Jannie Rosenberg Bendsen, cand.mag., ph.d. i moderne kultur & kulturformidling

/ PhD in Modern Culture & Cultural Communication

Claus M. Smidt, kunsthistoriker mag.art. / MA in Art History

Grafisk design / Graphic design: Fie Sahl Kreuzfeldt

Udstillingsarkitekt / Exhibition architect: Lene Tanghøj

Oversættelse / Translation: Signe Lyng, Semio

Produktion / Production: Rundetaarn

Modeller, tegninger & fotografier / Models, drawings & photos

Danmarks Kunstbibliotek, Samlingen af Arkitekturtegninger / The Danish National Art Library,

The Collection of Architectural Drawings

Udstillingen er kommet i stand med støtte fra:

The exhibition has been developed with the support of:



*A.P. Møller og Hustru
Caroline M. Møllers Fødselsfond*

dreyersfond



Tak til/The curators would like to thank Jesper Vang Hansen, direktør/Director, Rundetaarn & Mikael Bøgh Rasmussen, kunsthistoriker cand.mag., ph.d./PhD in Art History, Danmarks Kunstbibliotek

Efter 2. Verdenskrig og frem til 1970'erne fik danske arkitekter en nøgleposition i opbygningen af det danske velfærdssamfund, hvor de stod for udformningen af velfærdssamfundets fysiske rammer. De tegnede skoler, fabrikker og boliger. Arkitekter som Arne Jacobsen, Karen og Ebbe Clemmensen samt Svend Eske Kristensen havde en finger med i spillet lige fra første streg til den sidste skrue.

Kataloget *Sådan levede vi* hører til udstillingen af samme navn, som bliver vist i Rundetaarn 23.11.2013 – 2.2.2014. Den fortæller historien om den samfundsansvarlige arkitekt, og om en arkitektur, der var et udtryk for fællesskabets ønske om gode fysiske forhold til alle.

Kataloget indeholder baggrundsteksterne fra udstillingen og 12 postkort med et udvalg af de arkitekturmodeller, akvareller, tegninger og fotos, der bliver vist på udstillingen.

In the period from the Second World War to the 1970s, Danish architects played a key role in the construction of the Danish welfare state, shaping its physical settings. They designed schools, factories and homes. Architects like Arne Jacobsen, Karen and Ebbe Clemmensen and Svend Erik Kristensen had a hand in everything from the first sketch to the last bolt.

This catalogue accompanies the exhibition *The Way We Lived*, which is on display at the Round Tower in Copenhagen from 23 November 2013 to 2 February 2014. It presents the notion of the socially responsible architect and an architectural principle expressing a general wish to ensure good physical living conditions for everybody.

The catalogue contains the background texts of the exhibition as well as 12 postcards featuring a selection of the architectural models, watercolours, drawings and photos displayed at the exhibition.



RUNDETAARN.DK

Udstillingen blev til i et samarbejde mellem Rundetaarn og Danmarks Kunstmuseum, Samlingen af Arkitekturtegninger og er kurateret af Badeloch Vera Noldus, Jannie Rosenberg Bendsen og Claus M. Smidt.

The exhibition is the result of a collaboration between the Round Tower and The Collection of Architectural Drawings at The Danish National Art Library and is curated by Badeloch Vera Noldus, Jannie Rosenberg Bendsen and Claus M. Smidt.